# PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

Leto 1. štev. 157 - Cena 3. lire | TRST, sreda 14. novembra, 1945 | Uredništvo in uprava. Piazza Goldoni št. 1 - I. Tel. št. 93806, 93807, 93808. Rokopisi se ne vračajo


Zmaga Ljudske fronte Jugoslavije je obenem tudi zmaga primorskega ljudstva, ki vidi v njej okrepitev tistih sil, ki so poroštvo za uresničenje njegovih pravičnih teženj.

# Za prijateljsko sodelovanje

## Izjave maršala Tita ang'eškim parlamentarcem in novinarjem

Beograd, 12. Tanjug. — Maršal Tito je sprejel v prisotnosti ministra za informacije Save Kosanoviča večjo skupino britanskih narodnih poslancev in novinarjev, ki so nekaj dni preživeli v naši deželi. Med dvournim razgovorom, ki je potekal v najprisrčnejšem tonu, je maršal Tito odgovoril članom angleškega parlamenta in novinarjem na vrsto vprašanj, ki so mu jih postavili.

Poslanec Dodds je zaprosil maršala, da pove, kaj misli o vprašanju Trsta. Maršal Tito je odgovoril: Vprašanje Trsta je iznesla naša delegacija na konferenci petih zunanjih ministrov velesil v Londonu. Zal stoji to vprašanje na mrtvi točki. Po mojem mišljenju odlašanje rešitve tega vprašanja niti najmanj ne koristi rešitvi vprašanja miru v tem delu Evrope, kar daje možnosti vsem subverzivnim elementom, da ponovno poskušajo povzročiti motnje med zavezniki. To vprašanje škoduje izboljšanju odnosov prav tako, kot bi šlo za nekega težkega bolnika. Smatram, da je to napačno in nekoristno.

Polkovnik Hutcinson je opozoril, da se govori, da se gotovi Angleži in Amerikanci po odhodu iz naše dežele pridružujejo reakciji in je v zvezi s tem vprašanjem prosil za odgovor. Maršal Tito je odgovoril: Naši ljudje opazujejo vprašanje odnosov z neko deželo skozi prizmo politike, ki jo vodi dotična dežela napram naši državi. Odvračati človeka od državne politike je nepravilno. Naše ljudstvo je po svojem bistvu zelo gostoljubno in zelo dobro. Toda zaradi nepravilnega ravnanja malega števila ljudi iz Anglije in Amerike, ki vidijo pri nas samo negativno in ki poslušajo samo tiste, ki ne žele takšne Jugoslavije, se ustvarja nezaupanje ogromne večine našega ljudstva. Krivi so posamezniki, ki nepravilno obveščajo javnost svoje dežele o razmerah v naši deželi. Stvar je treba gledati takole: Ne odobravajo vsi ljudje v Angliji takšne politike posameznih ljudi in stališče posameznikov ne pomeni stališča vseh. Vem, da ogromna večina angleškega ljudstva simpatizira z jugoslovanskimi narodi zaradi junaške borbe, zaradi njihovih naporov za obnovo in napredek svoje dežele ter iz drugih vzrokov. To je bistveno. Zato sploh ne obstaja problem prijateljstva ali sovražnosti med narodi Jugoslavije in Velike Britanije. Potrebno je samo doseči zaupanje in nekoliko bolj klicati na odgovornost tiste, ki dajejo nepravilna poročila. Oprostite, govorim odkrito in mislim, da more to samo koristiti, nikakor pa škodovati.

### Razpoloženje do zaveznikov

Ali je v interesu rekonstrukcije in obnove Jugoslavije, da se za politiko angleško-jugoslovanskega prijateljstva pridobe v inozemstvu tudi tisti ljudje, ki zavzemajo sedaj sovražno stališče napram režimu v Jugoslaviji — je bilo postavljeno vprašanje.

Maršal je odgovoril: Kar se njih tiče, zavisi pridobivanje teh ljudi od njihove dobre volje, od tega, da imajo več zaupanja in da imajo manj sumov glede na naše dobre namene. To ni odvisno samo od nas. Naša želja pa je, da bi imeli čim več prijateljev.

Na vprašanje, ali je točna trditev, da se ne vidijo dovolj pogosto pri raznih manifestacijah in svečanostih angleške in ameriške zastave ter slike Attlee-ja in Trumana, je maršal Tito odgovoril: Dokler je trajala vojna, ste lahko povsod videli zavezniške zastave in slike vodilnih osebnosti zavezniških držav. Ni bilo nobenega kraja, kjer tega ne bi bilo. Toda po nesporazumu glede Trsta, jih je ljudstvo samo prenehalo izpostavljati, ker dela to po svoji volji in ne po kakšnem dirigiranju. Če bo videlo ljudstvo dobro voljo in pravilno stališče do vprašanj, ki nas zanimajo, bo zelo prisrčna manifestiralo svoje občutke do velikih zaveznikov. Naše ljudstvo spontano izraža svoje razpoloženje in ne ljubi oficialnosti.

### Trgovinski odnosi z Anglijo

Na vprašanje poslanca Doddsa, ali bo potrebno, da pride v Jugoslavijo trgovinska misija zaradi obnove angleško-jugoslovanske trgovinske pogodbe, je maršal Tito izjavil, da obstaja med Anglijo in Jugoslavijo stara trgovinska pogodba, ki se mora samo nadaljevati, da bo Jugoslavija dajala kar more in dobivala, česar nima in kar potrebuje. Te dni — je dejal v zvezi maršal — se bodo vršila pogajanja o plačilnem in blagovnem prometu.

Lewis je vprašal maršala, ali je res, da je zaplenjen opozicionalni časopis «Demokracija». Maršal je odgovoril: Res je, časopis je zaplenjen zato, ker je hotel s svojim pisanjem vnesti razdor, nezaupanje do armade in poleg tega celo vrsto laži, zelo destruktivnega značaja.

Dovolite mi, da vam ob tej priliki povem, da želo dobro vem, da je uredništvo «Demokracije», da so se ljudje, ki pišejo v tem listu, z vsemi silami trudili, da bi napisali nekaj, zaradi česar bi mi lahko prepovedali časopis, da bi potem to prepoved izkoristili za trditve, da pri nas ni demokracije. Toda mi smo jim pokazali, da je pri nas demokracija in da časopisa nočemo zapleniti. To so bile navadne provokacije, a zaplemba je osnovana na zakonu.

Poslanec Platts Mills je vprašal, ali je urednik v zaporu in nato dodal, da bi bil v Angliji vsekakor aretiran. Maršal je potrdil, da bi po zakonu lahko storili ta korak. To pa ni storjeno zato, ker se smatra, da bo že sama zaplemba časopisa zadosten opomin, da se piše v bodoče bolj pametno.

### Zadružništvo

Na vprašanje poslanca Tiffinyja, ali bo vlada v Jugoslaviji podprla zadružno gibanje, je maršal Tito odgovoril pritrdilno in poudaril, da se bo to delalo z vsemi silami in da se je pokazalo zadružništvo doslej kot zelo koristno pri obnovi dežele, a posebno pri razdeljevanju živil.

Nato je maršal Tito odgovoril na vprašanja, ki so mu jih postavili angleški novinarji.

### Vprašanje cerkve

Novinar Sawyers je izjavil, da uporablja sovražno razpoložena manjšina v Angliji proti nam katoliško manjšino in da živi od tega, ker trdi, da je v Jugoslaviji katoliška cerkve preganjana. Maršal Tito je zavrnil to trditev in dejal: Lahko rečem, da katoliška cerkev v Jugoslaviji ni preganjana kot ni preganjana nobena druga cerkev. Da je to res, so dokaz vsi škofje, ki so svobodni in pišejo razna pisma. Verouk je v naših šolah dovoljen.

Ko bo izdana ustava, bo cerkev ločena od države. Tega nam ne more nihče zameriti, ker je tako urejeno v Franciji in Angliji že dolgo. Glavni in edini razlog, ki moti katoliško cerkev, je agrarna reforma, čeprav je glede na cerkev dovolj stasiična. Ona predvideva kot najmanjšo cerkveno posest 10 ha, a raznim samostanom in drugim ustanovam, ki imajo zgodovinski značaj, se pušča tudi večje ozemlje, zaradi očuvanja spomenikov, itd. O tem vprašanju bo sklepala vsaka federalna enota za sebe po svojem preudarku.

Ne nas so se razjezili samo škofje, ki imajo velike komplekse zemlje, ki spada pod agrarno reformo. Manjši duhovniki se na nas ne jezo. Škofje so se poslužili sedaj zelo grde metode. Ustanavljajo nove župnije, da bi se na ta način izognili izvajanju predpisov zakona o agrarni reformi. Naši kmetje se temu upirajo.

Tudi ta odgovor maršala Tita je naletel, kot prejšnji, na popolno razumevanje in odobravanje angleških gostov.

### Enotnost ljudstva

Nato je George Billenkin, angleški pisatelj in diplomatski dopisnik postavil maršalu vprašanje: Kaj je za Vas največji problem in s čim ste najbolj zadovoljni, ko pogledate na Jugoslavijo? Maršal Tito je odgovoril: Največje zadovoljstvo čutim, ko vidim enoglosnost ljudstva v njegovih naporih, da zgradi deželo, ko vidim, da smo mogli združiti vse narodnosti in preprečiti bratomorno medsebojno borbo. To mi je v največje zadovoljstvo in to je istočasno največja pridobitev.

Največ glavobola pa mi povzroča, lahko rečem, to, da smo morali zavreči mnogo starega, a novi ljudje so še premalo izkušeni, in da se delajo včasih napake. Človeka prične boleti glava če uči ljudi, kaj je primarnega in kaj sekundarnega značaja, z ano besedo, da znajo voditi gospodarske in politične posle. Najtežje je vzgajati kadre. Toda ljudje so dobri in pošteni.

### Pravica do Trsta

Na ponovljeno isto vprašanje Billenkina v odnosu Jugoslavije do inozemstva, je maršal dal naslednji odgovor: Najbolj me boli, ko vidim, da se delajo krivice naši deželi, ki je dala od sebe vse, kar je mogla dati. To težko prenašam ne samo jaz, temveč tudi vse ljudstvo. Največje zadovoljstvo pa mi bo, ko bomo dobili Trst in ostalo, do česar imamo pravico.

Maršala so nato vprašali, ali misli, da bi bilo bolje, da bi postavljena vprašanja, ko je prišlo do mrtve točke na konferenci zunanjih ministrov velesil v Londonu, reševala velika trojica ali nek širši forum? Maršal je odgovoril: Mislim, da je bolje, da reši te probleme velika trojica kot 10 velikih in malih, ki ne poznajo stvari in bi jo samo še bolj zapletli. Kar se tiče udeležbe Jugoslavije, mislim, da bi morala tudi ona sodelovati, ker je prizadeta.

### Bistvo demokracije

Kaj misli maršal o tipu demokracije, kateremu pripada Jugoslavija, a ki ni niti britanski, niti anglosaksonski? — je bilo postavljeno vprašanje. Maršal je dejal: Mi smo ustvarili takšen tip demokracije, ki najbolj odgovarja mentaliteti naše dežele in našim gospodarskim razmeram, ker zapadna demokracija nam ne odgovarja popolnoma. Mi gledamo bistvo demokracije v pravilni rešitvi socialnega vprašanja, v pravilnem nagrajevanju delavcev za njihovo delo. Razen svobodnega zborovanja, govora in združevanja vidimo elemente demokracije tudi v pravilni rešitvi socialnih vprašanj, v pravilni rešitvi in utrditvi nacionalnega vprašanja s federacijo, ker smatramo, da ne more biti demokracije, če bi bil en narod zatiran, če ne bi bilo nacionalne enakopravnosti in socialne pravice.

Na koncu sprejema se je v imenu prisotnih članov britanskega parlamenta in angleških novinarjev zahvalil maršalu Titu poslanec Gilliacos s krajšim govorom. V tem govoru je poudaril željo Angležev, da bi spoznali Jugoslavijo in razmere v njej. Ko so zvedeli za povabilo, so se temu povabilu odzvali in sedaj so si lahko popolnoma neovirano ogledali in se spoznali s položajem Jugoslavije. Nadalje je v svojem govoru poudaril, da so začudeni nad požrtvovalnostjo, s katero se jugoslovansko ljudstvo bori za obnovo.

Odgovarjajoč Gilliacosu, se je maršal Tito poslovil od angleških gostov z naslednjimi besedami: Zahvaljujem se za besede Gilliacosa. Želel sem, poudariti eno stvar: Ne bojimo se, da pridejo ljudje v Jugoslavijo in vidijo stvarnost. Želimo samo, da so tisti, ki gledajo, objektivni. Od nikogar ne zahtevamo, da hvali in da pravi, da je vse lepo, da gre vse v redu, ker zelo dobro vemo, da vse še ni dobro. Toda želimo nekaj: da se nam prizna, da smo na poti, da smo že precej mnogo storili v tej smeri in da resnično želimo ustvariti našemu ljudstvu srečo in odstraniti vse, kar je negativno. In če ne prav vse, da želimo, da bi bilo polagoma teh negativnih stvari čim manj, ker nikoli ne more biti v neki deželi popolnosti in tudi ne pri nas, posebno ne tako hitro po vojni.

In prav zato, ker sem videl vašo dobro željo, da spoznate naše razmere in ker vidim, da znate oceniti, kar je pozitivnega, sem zelo vesel vašega bivanja v naši deželi in kar se mene tiče, vam bom nudil tudi v bodoče vse možnosti, da boste šli, kamor boste hoteli in videli, kar boste hoteli.

Če bi nekdo zahteval od nas, da sprejmemo nekakšno oficielno kontrolo, ne bi na to nikoli pristali, ker je naše ljudstvo ponosno. Vas kot goste pa smo zelo radi sprejeli. Sedaj sodite sami in ocenite, kaj ste videli v Jugoslaviji ter povejte angleškemu ljudstvu. Prepričan sem, da bo vaša pomoč in vse poročilo o tem, kar ste v Jugoslaviji videli mnogo doprineslo k odstranitvi nezaupanja, ki mogoče še obstaja pri nekih ljudeh v Angliji.

Ljudska fronta izraža potrebe in želje širokih ljudskih množic Jugoslavije.

### Vprašanje Trsta

Glede Trsta je poslanec dejal: «Kar se tiče Trsta menim, da je zahteva, ki jo je postavila jugoslovanska vlada na konferenci, razumljiva in da ji je treba zadovoljiti, to je, da Trst postane mednarodna luka, mesto in okolica pa bi bili pod nadzorstvom Jugoslavije.

Zelo žalostno je stališče, ki ga je v tem pogledu zavzela konferenca ministrov zunanjih zadev. Jaz osebno mislim, da je bilo vse to urejeno na nekem protisovjetskem temelju, kar močno obsojam, ker mi moramo biti združeni s SZ v miru, kot smo bili združeni v vojni.

### Svobodne in tajne volitve

Zilliacus, narodni poslanec, ki je bil 18 let član tajništva Društva narodov, je dejal: «Med drugim sem včeraj obiskal v Beogradu neko volišče. Tja sem odšel z neko skupino, v kateri sta bila dva člana britanskega parlamenta in dva angleška novinarja, od katerih govori eden zelo dobro vaš jezik. Tako nam tolmač ni bil potreben. Name je napravila posebno velik vtis resnost, ki sem jo opazil tako pri volivcih in pri članih volivnih komisij.

Predsednik volivne komisije je z veliko pažnjo tolmačil onim, ki ne znajo čitati, kako se voli, čigava je kaka skrinjica itd. Prepričal sem se, da je bila tajnost volitev popolnoma zajamčena. Pazljivo sem skušal ugotoviti, v katero skrinjico je vrgel volivec krogilco, toda nisem mogel. Volitve so bile popolnoma tajne.

### Opozicija

V svoji izjavi je podal tudi svoje mišljenje o opoziciji:

Moje mišljenje o vaši opoziciji je na kratko tole: Nerodnost je pri vaši opoziciji v tem, da pripada preteklosti. To so bolj ostanki starega reda, kakor pa predstavniki kakršnekoli vrste novega reda. V vaši državi je vojna ustvarila situacijo, ko se narodna misel zelo hitro razvija in hitro napreduje, ko se pojavljajo novi voditelji in programi. Ljudje, ki ne znajo razumeti duha časa, propadajo. Če primerjam položaj pri nas v Angliji in tukaj pri vas, sem prišel do čudnega paradoksa. Naš konservativci trdijo, da je narodnostna enotnost največja potreba za obnovo države. Oni se protivijo vsakemu povratku na strankarsko politiko in neprestano poudarjajo potrebo narodne enotnosti. Vaši konservativci in reakcionarji v državi, kjer je uresničena narodna enotnost, si žele povratek na strankarsko politiko. O tem sem govoril tudi včeraj z maršalom Titom ob priliki sprejema. V razgovoru je maršal Tito podal razloge, ki so po njegovem mnenju privedli do zmage laburistične stranke v Angliji in zelo točno označil, da temelji ta zmaga na podobnih temeljih, kot zmaga ljudske fronte v Jugoslaviji. Maršal Tito je navedel za to zmago tri glavne razloge in to 1. ljudstvo ima dovolj vojne in hoče vojno čim prej končati, 2. ljudstvo je izgubilo vero v stari red in hoče, da se nikdar več ne vrne in 3. ljudstvo je sklenilo zgraditi novo vrsto družbe, novo vrsto demokracije, bolj pravilno in bolj socialno.

### Volivna reforma v Rumuniji

Beograd, 13. Tanjug. — Dopisnik Tanjug-a sporoča: Lucretiu Patrascanu, rumunski pravosodni minister, je govoril v Brašovu. Ob tej priliki je poudaril ogromni pomen bližnjih volitev, ki je v tem da je bila z volivno reformo podeljena pravica glasovanja tudi ženam in vojakom, da lahko vsaka oseba, nad 23 let stara kandidira in da je ukinjen senat. «Volivna reforma», je dejal Patrascanu, «bo zagotovila pravico do glasovanja in svobodno izražanje volje ljudstvu, to pa je osnovna zahteva demokracije». V svoji kritiki, ki je ostro žigosala teroristične metode takozvanih «zgodovinskih strank» Maniu-a in Bratjana, je Patrascanu poudaril, da bo volivna reforma izvedena v duhu popolne demokracije. Poudaril je potrebo borbe proti šovinizmu, proti madžarskemu in proti rumunskemu. Patrascanu je dejal: «Zmaga nad hitlerizmom mora biti utrjena s sijajno zmago na področju notranje politike in to kot posledica mobilizacije ustvarjalnih in demokratičnih sil v mestih in vaseh».

### Nova francoska vlada

Pariz, 13. — De Gaulle je izvoljen za voditelja nove francoske vlade s 555 glasovi.

### Čestitke PNOO-ja in SIAU-ja

*Ob priliki uspešnega izida volitev v Jugoslaviji je Pokrajinski narodno osvobodilni odbor za Slovensko Primorje in Trst poslal tov. maršalu Josipu Brozu Titu, predsedniku jugoslovanske vlade, sledečo brzojavko:*

*Vam, tovariš maršal, in ljudski fronti Jugoslavije iskreno čestitamo k sijajni zmagi, ki ste jo dosegli pri volitvah v ustavodajno skupščino. Z njo so jugoslovanski narodi za vedno strli izdajalsko reakcijo, si zagotovili dragocene pridobitve krvave borbe, narodno svobodo in demokratične volitve, ki sta temelja trajnega miru in blagostanja. Ta zmaga je obenem tudi zmaga primorskega ljudstva, ki vidi v uspehu ljudske fronte okrepitev tistih sil, ki so poroštvo za uresničenje njegovih pravičnih teženj.*

*Izvršni odbor Slovansko italijanske antifašistične unije za Julijsko krajino in Trst je poslal ob priliki triumfu ljudske fronte na volitvah v Jugoslaviji naslednjo brzojavko maršalu Titu:*

*Ob sijajni zmagi ljudske fronte na volitvah 11. novembra, ko so jugoslovanski narodi, enotni in strnjeni v ljudski fronti, pokazali nezmajno zaupanje v Vaše vodstvo, pošilja Izvršilni odbor SIAU-ja za Julijsko krajino in Trst Vam, tov. maršal, najiskrenejše čestitke.*

*Prepričani smo, da bodo narodi Jugoslavije tudi v bodoče združeni in enotni v Ljudski fronti, znali braniti pridobitve narodno osvobodilne borbe in tako v veliki meri doprinesli k priključitvi Julijske krajine in Trsta k demokratični in federativni Jugoslaviji, kar je resnična želja in zahteva vseh Slovencev in Hrvatov ter večine svobodoljubnih in naprednih Italijanov Julijske krajine in Trsta.*

# Veličastna zmaga Ljudske fronte

Beograd, 13. Tanjug. — Današnji beograjski časopisi posvečajo cele strani volivnim izidom v vseh pokrajinah Jugoslavije. Niso še znani volivni izidi po federalnih edinicah, ker zaradi slabih zvez in slabega vremena v nekaterih delih Jugoslavije prav med volitvami, izidi še niso prišli iz oddaljenejših krajev.

Toda iz že znanih rezultatov je razvidno, da je bila volivna udeležba ogromna. Udeležba je od 90 do 95%, v mnogih krajih pa sodega 100%. V vseh krajih Jugoslavije so volivci v ogromni večini volili za liste ljudske fronte, skrinjice brez liste pa so povsod dobile neznatno število glasov.

Zadnji izidi jugoslovanskih volitev so sledeči:

V Beogradu je skupno glasovalo 91% volivcev; za kandidate ljudske fronte za zvezno skupščino 81.53%, za skrinjico brez liste 18.75%. V Zagrebu je skupno glasovalo 91.56% volivcev; za kandidate ljudske fronte za zvezno skupščino 88.02%, za skrinjico brez liste 11.98%. V Ljubljani je skupno glasovalo 97.08%; za ljudsko fronto je glasovalo 93%, za skrinjico brez liste 7%. V Kranju je glasovalo 94.3%, za zvezno skupščino ljudske fronte 87.7%, brez liste 12.3%, za skupščino narodov ljudska fronta 86.9%, brez liste 13.1%. Okraj Škofja Loka je volilo 92.97%; za zvezno skupščino ljudska fronta 87.8%, brez liste 12.2%, za skupščino narodov 87%, brez liste 13%. Okraj Jesenice volivcev 92.94%, za zvezno skupščino ljudska fronta 94.7%, brez liste 5.3%, za skupščino narodov 94.1%, brez liste 5.9%. Okraj Rakek volivcev 93.4%; za zvezno skupščino ljudska fronta 92.4%, brez liste 7.7%, za skupščino narodov ljudska fronta 91.4%, brez liste 8.6%. Novomeško okrožje volivcev 91.24%; za zvezno skupščino ljudska fronta 84.71%, brez liste 15.29%, za skupščino narodov ljudska fronta 81.97%, brez liste 18.03%. Okraj Celje volivcev 97%, zvezna skupščina ljudska fronta 89%, brez liste 11%, skupščina narodov 98%, brez liste 11%. Okraj Trbovlje volivcev 98.66%, zvezna skupščina ljudska fronta 94.5%, brez liste 5.5%. Maribor mesto volilcev 91.92%, zvezna skupščina ljudska fronta 88.4%, brez liste 11.6%, podatki za skupščino narodov manjkajo.

V ostalih krajih Jugoslavije so volivni izidi po dosedanjih podatkih sledeči: Šibenik glasovalo 98% volilcev, za kandidate ljudske fronte za zvezno skupščino 98.9%, za skrinjico brez liste 1.1%, Dubrovnik glasovalo 88.5%, za kandidate ljudske fronte za zvezno skupščino 81.7%, za skrinjico brez liste 18.3%. Šušak glasovalo 98.9%, za kandidate ljudske fronte za zvezno skupščino 99.2%, za skrinjico brez liste 0.8%. Macedonija Veles glasovalo 87.5% volilcev, za kandidate ljudske fronte za zvezno skupščino 98.2%, za skrinjico brez liste 1.8%. Sarajevo glasovalo 96.4%, za kandidate ljudske fronte za zvezno skupščino 97.1%, za skrinjico brez liste 2.9%, Drvar glasovalo 99.2%, za zvezno skupščino 99.7%, brez liste 0.3%. Split glasovalo 96.5%, za kandidate ljudske fronte za zvezno skupščino 96.5%, za skrinjico brez liste 3.5%.

Volilni rezultati za Skopje: Vpisanih 31681, odsotnih 3018, glasovalo 27616, ali 96.3%. Za zvezno skupščino za ljudsko fronto 26797 (97.8%), skrinjica brez liste 819 (2.7%). Dom narodov: ljudska fronta 26927, (97.8%) skrinjica brez liste 689 (2.4%).

Zagreb, 13. Tanjug. — Zadnji izidi jugoslovanskih volitev v Zagrebu so sledeči: Število volivcev znaša 201.413, 163.598 oseb je glasovalo za ljudsko fronto, 22.275 pa ni glasovalo za listo kandidatov ljudske fronte (7.44%).

V Vojvodini je bilo v volivnih imenikih 909.014 volilcev od katerih je dejansko glasovalo 92.3%, glasovalo ni 72.485 oseb.

Pri volitvah v zvezno skupščino je glasovalo za ljudske fronto 775.300 oseb, to je 85.46%, brez liste 131.925 (14.5).

Pri volitvah za skupščino narodov je glasovalo v prid ljudske fronte 733.275 oseb, (80.65%), brez liste 174.398 (19.18%).

V Kosovu in v Metohiji je bilo vpisanih 334.399 oseb, glasovalo je 95.99% v skrinjico brez liste je oddalo svoj glas 2.3% oseb.

### Vojska za obnovo

Beograd, 13. Tanjug. — Veliko število naših borcev v Vojvodini je zaposlenih z jesenskimi in poljedelskimi deli. Borci neke naše divizije so dali pri obiranju koruze, trgatvi grozdja, prevozu drv, in podobnih delih 2510 delovnih dni. Za prevoz gradiva, ki naj služi za obnovo, je divizija dala na razpolago ljudskim oblastem 499 konj in 91 kamionov. Konji so prevozili 16.828 km, med tem ko so kamioni prevozili 11.599 km. Sanitetna služba divizije je nudila svojo pomoč, kjer je bila potrebna. V več krajih so vojaški zdravniki izvršili pregled bolnikov. Divizijski veterinarji so pomagali v krajih, kjer ni bilo veterinarjev.

### Kulturno sodelovanje Albanije in SZ

Tirana, ATA. — Tu se je vršila ustanovna skupščina društva za kulturno sodelovanje Albanije in Sovjetske zveze, katere se je udeležilo več kot 400 kulturnih delavcev Albanije, prosvetni minister Sejfcule Malešov, kakor tudi najvišji predstavnik katoliške cerkve v Albaniji ter voditelj muslimanskih ustanov.

Med skupščino je govoril tudi voditelj vojaške misije v Tirani polkovnik Sokolov, ki je izjavil med drugim: «Preteklo je že več mesecev odkar sta se naša dva naroda rešila italijanskega in nemškega fašizma. Narodi Sovjetske zveze, ki so ponudili svojo roko v tej borbi za uničenje fašizma, se sedaj trudijo, da bi spoznali kulturo vašega hrabrega naroda, istotako kot si vi želite spoznati kulturo Sovjetske zveze.

### Kongres političnih kaznjencev

Praga, 13. Tanjug. — Agencija France Presse javlja, da se bo v Pragi meseca marca 1946. vršil mednarodni kongres političnih kaznjencev.

Praga bo sedež mednarodne zveze političnih kaznjencev.

### Eksplozija v Bariju

Bari, 13. — V mestu je eksplodiralo približno 250 zabojev bomb in raket, ki so jih zbrali Zavezniki na nekem polju ob cesti Bari-Modugno. Eksplozija ni povzročila večje škode.

# Kriza na Daljnem vzhodu

## „Daily Worker" za začela Atlantske listine

London, 11. Unipress. — «Daily Worker» piše, da sta ameriška intervencija na Kitajskem in britanska intervencija v Indoneziji ustvarili krizo na Daljnem vzhodu. «Daily Worker» komentira položaj na Kitajskem in pravi, da uporaba ameriških sil z namenom izzvati državljansko vojno, dokazuje obstoj sporazuma med Cangkajškom in ameriškimi oblastmi. «Daily Worker» pravi, da bi bil Cangkajšek brez ameriške pomoči nesposoben za tako delovanje proti komunističnim silam. «Daily Worker» zatrjuje, da so komunistične sile popolnoma porazile vladne čete in dodaja, da ameriške oblasti priznavajo pomen tega poraza. Ameriška mornarica je v mobilnem stanju.

V zvezi s položajem na Javi pravi «Daily Worker»: «Britansko ljudstvo se ni borilo proti Japonski, da bi ponovno zasužnjilo vzhodna ljudstva. Toda sodeč po molku zunanjega ministra, je naša država prešla na politiko pomirjenja z Ameriko na Pacifiku v zamenjavo za ameriško pomoč britanski politiki na Balkanu in v Sredozemlju.»

«Daily Worker izjavlja, da napredni Britanci nikoli niso nehali izražati svoje solidarnosti s Kitajci v njihovem boju za svobodo in demokracijo; isti napredni Britanci morajo tudi povzdigniti svoj glas v obrambo indonezijskega in kitajskega ljudstva, preden ne bo prepozno.

Kolonialnim ljudstvom je treba dati svoboščine. Obljube atlantske listine je treba spoštovati.

### V Združenih državah stavka več kot 275.000 delavcev

London, 13. Reuter. — Newyorški radio poroča, da stavka danes več kot 275.000 ameriških delavcev. Groze nadaljne stavke v električni industriji. 250.000 delavcev te industrije zahteva zvišanje plače za 2 dolarja na dan.

Splošna stavka v tej industriji bi prizadela 76 tovarn v 22 državah.

Radio je dodal: «Tik pred stavko je tudi mnogo tisoč jeklarskih delavcev, ker delodajalci niso sporazumni z njihovo zahtevo po dvodolarski povišici.

Stavka vozačev avtobusov se je razširila na pacifiško severozapadno področje. V Detroitu se vrše pogajanja, da se prepreči stavka okrog 600.000 avtomobilskih delavcev.

### Obnova v Rumuniji

Bukarešta, 13. - Dopisnik Tanjuga iz Bukarešte javlja, da je med Ploestijem in Bukarešto, pričel delovati nov naftovod, ki omogoča prebivalstvu Bukarešte, da dobiva 2000 kg tekočega goriva dnevno.

### Diplomatski odnošaji med SZ in Albanijo

Tirana, 13. Tanjug. — Agencija Tass poroča, da je šef sovjetske vojne misije v Albaniji, polkovnik Sokolov, obiskal predsednika začasne albanske vlade, generalnega polkovnika Envera Hodže in izročil noto, v kateri se [illegible] je za herojsko borbo albanskega naroda proti nemškim in italijanskim osvajalcem za svojo neodvisnost. S tem je tudi albanski narod prispeval k zavezniški zmagi. Sovjetska vlada je zato sklenila, da vzpostavi diplomatske odnose z Albanijo in da izmenja opolnomočene ministre.

Ministrski predsednik Enver Hodja je izrekel svoje zadovoljstvo nad sklepom sovjetske vlade.

### Zaupnica Van Ackerju

Bruselj, 13. — Associated Press sporoča, da je včeraj belgijski senat z 69 proti 35 glasovom izrekel zaupnico ministrskemu predsedniku Achillu van Ackerju, ter tako napravil konec poskusu monarhistov, da strmoglavijo vlado.

Van Ackerja so celo soboto pa vse do poznega nocojšnjega večera napadali zaradi njegovega odpora proti povratku kralja Leopolda.

### Renner zahteva umik čet

London, 13. — Po vesteh varšavskega radia, javlja agencija Reuter, da je dr. Karl Renner, vodja avstrijske začasne vlade, danes zahteval, da se okupacijske sile umaknejo iz Avstrije čimprej. Glede volivne borbe v Salzburgu je izjavil, da se bodo avstrijske volitve pričele 26. novembra.

### Astronomski koledar

Moskva, 13. Tass. — Založba akademije znanosti ZSSR je izdala nov astronomski koledar za leto 1946, ki ga je pripravil zavod za teoretično astronomijo. Ta koledar so sestavili s pomočjo odličnih sovjetskih astronomov, kot so akademik Vasilenko, dopisni član akademije znanosti Sergej Orlov Aleksander Pilov, Sergej Blaško in drugi.

### Tekma Dinamo-Chelsea

London, 13. Reuter. — Današnja nogometna tekma med moskovskim klubom Dinamo in znanim angleškim klubom Chelsea se je končala 3:3.

### Neznani Ural

Sverdlovsk, 13. Tass. — Krajevno filmsko podjetje je pričelo snemati film: «Neznani Ural». Ta ljudsko znanstveni film se peča z geološko zgodovino Urala in bo seznanil gledalce s čudovitimi rudninskimi bogastvi Urala. V filmu bodo tudi posnetki ogromnih tovaren, uralskih rudnikov, kungurske ledene jame i. t. d.

### Mednarodno zborovanje žena

Beograd, 13. Tanjug. — Tass poroča, da je 9. novembra gospa Saillant, žena generalnega tajnika svetovne sindikalne zveze, ki se sedaj nahaja v Londonu kot članica iniciativnega odbora za sklicanje mednarodnega zborovanja žena, izjavila predstavnikom tiska, da je 37 držav sprejelo povabilo na zborovanje, ki se bo vršilo v Parizu 26. novembra.

# PREPRIČALI SO SE SAMI

## Vtisi ang'eških parlamentarcev in novinarjev s potovanja po Jugoslaviji

Že pred tednom je prispela v Jugoslavijo skupina angleških parlamentarcev in novinarjev, ki je obiskala razne kraje Jugoslavije, da bi se čimbolj seznanila z gospodarskimi in političnimi razmerami. Na dan volitev so angleški poslanci in novinarji obiskali številna volišča, in se sami prepričali o načinu in izvedbi volitev ter o razpoloženju med ljudstvom.

To skupino je obiskal dopisnik Tanjuga in jih naprosil naj mu povedo svoje vtise o bivanju v Jugoslaviji. Njegovi prošnji so se člani parlamenta odzvali.

### Uspehi Ljudske fronte

Norman Dods, laburistični narodni poslanec in pripadnik zadružne skupine laburistične stranke, ki ima v parlamentu 23 članov, je dejal:

«Največji vtis sta naredila name Hrvatska in Srbija, zaradi svojega domoljubja. To je eden največjih vtisov, ki sem jih dobil na poti po Jugoslaviji.

Posebno me je razveselilo, ker je ljudstvo povsod vzklikalo prijateljstvu z Veliko Britanijo. Tako je bilo na Hrvatskem, tako je bilo tudi v Srbiji. Povsod smo bili odlično sprejeti.

Kar se tiče jugoslovanskih volitev, hočem poudariti, da so se vršile tako pravilno in nepristransko, kot je bilo mogoče želeti. Name je naredila velik vtis fanatična ljubezen, ki sem jo opazil pri ogromni večini ljudstva v Hrvatski in Srbiji, do ljudske fronte in enodušna želja, da predstavitje ljudstvo ljudska fronta in nihče drugi. Naj bo to nekomu všeč ali ne, ljudje govore in trdno verujejo, da je ljudska fronta edini up za hitro in popolno državo. Nobena druga organizacija, noben drug sistem in nobene druge metode ne bi mogle doseči teh rezultatov, ki jih je dosegla ljudska fronta. Dejati Vam moram, da se v tem pogledu z njimi strinjam.»

### "Teror„

Poslanec laburistične stranke Stanley Tifon je o terorju in pritisku, ki naj bi ga po vesteh tuje propagande vršila jugoslovanska oblast, dejal:

«Slišal sem številne pripovedke o terorju in pritisku, ki ga vrši oblast nad ljudstvom, toda reči moram, da nikjer nisem videl niti sledu o tem.

V Zagrebu sem obiskal zapor OZNE in moram reči, da je to najmilejši zapor, kar sem jih videl in da je postopanje mnogo milejše, kot je postopanje s kaznjenci v naših zaporih.

Kaznjenci lahko kade, lahko čitajo in niso izolirani.

Beograjskega zapora nisem obiskal, toda moji prijatelji, ki so to storili, pravijo da je prav tak, kot zagrebški. V Zagrebu smo se dalj časa razgovarjali s kaznjenci. Nekateri od njih so znali angleško in so se z nami popolnoma svobodno razgovarjali.

Kaznjenci sami so nam rekli, da so razmere v zaporu zelo dobre in da z njimi milo postopajo. Ponovno moram poudariti, da sem se povsod skušal osebno prepričati ali obstaja teror nad ljudstvom in ali se izvaja pritisk. Nikjer pa nisem mogel opaziti ničesar in nikjer se mi ljudje v tem pogledu niso pritoževali.»

## Popolna verska svoboda

O odnosu med vero in državo je poslanec Stanely Tifon dejal:

V vasi Mali Požarevac sem se razgovarjal z nekim duhovnikom. Vprašal sem ga, ali se izvaja protivenska propaganda in ali je ljudstvo pri izvrševanju svojih verskih dolžnosti ovirano. Dejal mi je, da tega ni. Poudaril je, da je večina ljudstva verna in da vsi ljudje uživajo popolno svobodo pri vseh verskih zadevah.

To je bilo zame posebno zanimivo zaradi tega, kar so nekateri katoliški listi v Angliji objavili, da v Jugoslaviji preganjajo cerkev in da ni verske svobode. Mislim, da izjave tega duhovnika popolnoma pobijajo podobne trditve.

Poslanec Tifon je bil z vsemi angleškimi poslanci in novinarji naznovč pri sprejemu pri maršalu Titu. V razgovoru je izrazil svoje mnenje, da nikakor ne dvomi o izidu volitev.

«Očividno je, da je ljudstvo v Jugoslaviji za ljudsko fronto. Po mojem mišljenju — to sem poudaril tudi maršalu Titu — je razlog, da si je ljudska fronta pridobila jugoslovanski narod, v tem, ker je ljudstvu dala to, kar si je želelo.

# „La legge è uguale per tutti"

«La legge è uguale per tutti», tako je zapisano pred katedrom predsednika sodišča v dvorani izrednega sodišča v Trstu. Tako je bilo zapisano, ko so sodili Pina Tomažiča in tovariše, tako je bilo zapisano, ko so sodili Giorgia Jaksetícha ter druge antifašiste in tako je zapisano sedaj, ko sodijo fašistično svojat.

Pino Tomažič in tovariši in tisoči drugih antifašistov niso mogli pobegniti. Podali so poslednji obračun za svoje poštenje in človečanski ponos pred eksekucijskim plotonom. Skrbno so jih stražili in zanje ni bilo ne milosti ne prizivov.

Giorgio Jaksetich ni pobegnil. Po uvidevnosti zavezniških oblasti je dobil dvakrat dopust; obakrat se je vrnil. Vrnil se je, ker borci in oficirji Titove vojske svoje besede ne kršijo. Vrnil se je, ker ni bil on tisti, ki bi se moral sramovati, da je v zaporu — major osvobodilne vojske, v zaporu vsled pietete do padlega tovariša, nekaj mesecev po padcu fašizma, v času zmagovite demokracije.

Vemo pa za druge, ki so pobegnili. Pobegnili iz glavnega mesta naše čisto na novo pečene demokratične sosede. Vemo, da je pobegnil Espozitov «kolega» Roatta. Sredi brzostrelk in «jeepov», sredi karabinjerskih straž, davno potem, ko so bile razorožene njegove tolpe požigalcev jugoslovanskih vasi. Ni ga rešila njegova vojska in mitraljezi, ki so kosili žene in deco. Pobegnil je iz rok svojih skrbnih «čuvarjev». Pobegnil je, ker se je bal izročitve Jugoslaviji, pobegnil je, da ga ne bi sodili tam, kjer je zakrivil vse svoje neštete zločine. Pobegnil je iz strahu pred upravičenim srdom ponižanega in razžaljenega ljudstva, ki zahteva svoje zadoščenje.

«La legge è uguale per tutti?»

Za Pina Tomažiča in tovariše ni bilo oprostitve. Nihče jih ne bo več zbudil. Ne njih, ne neštete žrtve skvadristov in črnih band, ne padle borce in nedolžne civiliste — žrtve sadističnih «rastrellamentov»... Ne žrtve konfidentov in kvesturinov SS Collottija, iz ulic Bellosguardo in San Michele. V Coroneu, na kvesturi, v rižarni, v Dachau, Mauthausenu, Auschwitzu in Leitmerizu, Rabu, Gonarsu, Liparih, Ponzi in Ventotene so jih mučili do smrti. Ne, za poštene borce ni bilo oprostitve. Vedno je bilo dovolj dokazov in obtežilnih prič...

V zaporu pa je dandanes še okrog 60 naprednih borcev ali pa delavcev in delavk, ki so se udeležili manifestacij v Trstu, ali podobno. Za njih se že najde kak star fašist ali kvesturin, ki jih je videl storiti to, o čemer sami niti ne sanjajo... da omenimo samo borca, o katerem je nedavno pisal «Lavoratore», človeka, ki se je boril kot partizan, ki se mu je vrnila žena iz internacije, pa ga je našla v zaporu, ker mu je kakšen fašist podtaknil orožje in je bil obsojen na dve leti ali podobno. In ni edini!

Za kvesturine iz Via Bellosguardo in Via San Michele, za tolmače, radiotelegrafiste, konfidente in petoliznike SS, pa jih ni. Ali pa jih nočejo. Priče, ki pričajo proti obtožencu, izgleda da niso dobrodošle... Sedaj zato drugega za drugim oproščajo.

«Zaradi pomanjkanja dokazov!» in večinoma res ni prič, ki bi jih obtoževale. Morda, ker so jih vse pomorili, kot je menil v svojem nedeljskem govoru tovariš Stoka. Morda pa, ker jih nihče ne išče... Policijski nameščenci iz skupine za izsledovanje fašistov so dobili po petnajst in več dnevni dopust, ker jih trenutno ne potrebujejo. Na sodišču pa kolaboracioniste in kvesturine oproščajo zaradi pomanjkanja dokazov. Ali pa jih obsojajo na štiri, na šest let — na najmanjšo predvideno kazen. Tako sodijo ljudi, ki so sami priznali, da so bili pod nemško okupacijo v policijski službi. Njih žrtve niso umrle samo za štiri ali šest let.

«La legge è uguale per tutti?»

V samem Trstu in še bolj v okolici Trsta se ob belem dnevu vrste drzni roparski napadi. Ljudje niso več varni ne doma ne na ulici. Njih policija ne more braniti. Varni so le reakcionarni demonstranti, ki jih policija ščiti pred besom množic. Bandite je težko uloviti. Napredne manifestante pa je laže ujeti in jih pripeljati pred sodnike.

«La legge è uguale per tutti?»

Glavnih fašističnih krivcev ni nikoli pred sodiščem.

Kdo pa jih sploh išče?

Sedaj sodijo — pardon, oproščajo le vratarje, lakaje in valpte glavnih fašističnih krivcev.

«La legge è uguale per tutti?»

Samo v mesecu oktobru in v prvih desetih dneh novembra je bilo od trinajst obsojenih skvadristov, kvesturinov, članov «Bande nere» in SS-ovcev, obsojenih: 2 na 13, 1 na 10, 2 na 6 let in nekaj mesecev in 7 na 4 leta in nekaj mesecev. Istočasno pa je bilo 14 oproščenih.

Včeraj so se tem «obsodbam» pridružile še nove oprostitve in obsodba težkega zločinca na 13 let.

«La legge è uguale per tutti?»

Gospodje, ki po tem načelu sodijo, naj to dokažejo. Drugače pa ono besedilo, napisano na vsakem oglu po sodišču in drugod, izraženo ob vsaki priliki in posebno tam, kjer ne drži, preveč diši po frazi, ki je že fašističnim sodnikom zlezla v meso in kri in so jo prav tako ponujali ob vsaki priliki.

Ako bi načelo «La legge è uguale per tutti» držalo, potem bi moral že marsikateri sodnik pred sodišče zaradi starih grehov in zaradi tega, ker je oproščal fašistične zločince, ki so imeli krvave roke.

Čas je, da s tem končamo!

La legge è uguale per tutti!

Da — mi to podpišemo z obema rokama in hočemo, da postane resnica!

## Obsojamo!

*Ob priliki nacionalistične manifestacije, ki je bila v Trstu dne 3. 11. 1945., sta dva zavezniška policista prijela Italijana tov. Perrone Antona za noge ter ga vlačila po trgu. (Slika je bila objavljena v nedeljski številki).*

*Tov. Perrone se je 19.3.1944. javil partizanski bazi v Bariju. Nekaj dni pozneje je kot partizan odplul iz Monopolija na otok Vis, ki je bil v rokah partizanov. Tam se je priključil I. Brdskemu divizijonu I. proleterske dalmatinske brigade.*

*V juliju 1944. leta sta se angleški polk in I. proleterska dalmatinska brigada pripravljali za napad na otok Šolto, ki je bil še v rokah Nemcev. Član štaba angleškega polka je bil tudi major Churchill, sin bivšega angleškega premiera. Ponoči sta se enoti izkrcali in napredovali za kilometer in pol v notranjost. Angleži so imeli nalogo napasti prednje nemške utrdbe z levega krila, partizani pa z desnega. Ob peti uri zjutraj se je pričel napad. Na čelu angleške fronte so bili škotski godci, ki so igrali na pihala. Toda hud nemški ogenj jih je prisilil v zaklone. Nato so izvršili taktični manever in se ponovno približali utrdbam. Pri teh operacijah so imeli že precejšnje izgube. Ker pa so Nemci dvignili belo zastavo, se je angleški polk pričel približevati sovražnikovim utrdbam. Bili so že 600 metrov od utrdb, ko so Nemci spustili belo zastavo, začeli ostro streljati na angleške čete in pokosili mnogo vojakov. Nato so izvršili juriš in med drugimi ujeli tudi majorja Churchilla.*

*Ko so partizani opazili potek boja, so drugače razporedili edinice in približevaje se zasedli svoje in zavezniške prejšnje položaje. Njim se je priključil ostali del zavezniških čet. Vsi skupaj so nato izvršili juriš in zavzeli sovražne utrdbe. Ob tej priliki so partizani rešili in obvezali vse zavezniške ranjence, ki so ostali zaradi umika na bojišču, rešili vse zavezniške ujetnike in med njimi tudi majorja Churchilla.*

*Eden izmed tovarišev skupine, ki je rešila majorja Churvhilla, je bil tudi tov. Perrone Anton. Major je bil ginjen do solz, ko je videl, da so ga rešili partizani. Ko ga je skupina tov. Perrone pripeljala na svojo komando, se ji je major Churchill prisrčno zahvalil in pohvalil izredno junaštvo skupine.*

*Morda bo kdo rekel, da je to le slučaj, in če bi policisti vedeli, kdo je tovariš Perrone, ne bi tako ravnali.*

*Za tiste smo že naprej pripravili odgovor.*

*Vse, kar se je zgodilo s tovarišem Perrone, ni slučaj. Takih «slučajev» je bilo mnogo in smo o njih že poročali. Policija je z vsemi ljudmi, ki so hoteli razbiti izzivalno protiljudsko manfestacijo, ravnala enako surovo, medtem ko je izzivače ščitila, čeprav so tovariš Perrone in tisoči antifašistov, ki so poskušali manifestacijo razbiti, svoj antifašizem potrdili v juriših, v nevarnostih, v taboriščih in v ječah.*

*Zato ponovno obsojamo ravnanje policije.*

# Seja MOS-a za Trst

V petek 9. t. m. popoldne se je sestal Mestni osvobodilni svet za Trst. Na dnevnem redu je bilo poročilo tov. Regenta o delovanju odseka za socialno skrbstvo in poročilo tov. Ferfolje o poslovanju posebnega porotnega sodišča in komisije za čiščenje. Nadalje so razpravljali o važnem vprašanju privolitve socialistične republikanske stranke ljudskim oblastem, ki jih v Trstu predstavlja Mestni osvobodilni svet.

Tovariš Regent je govoril o dosedanjem delovanju tržaškega osvobodilnega sveta, kar se tiče socialnega skrbstva. Delovanje na tem področju obstoja v podporah in penzijah ranjenim partizanom in invalidom, družinam padlih ali pogrešanih med vojno, v ustanavljanju ljudskih menz, v organiziranju poletnih kolonij za otroke in v drugih podporah. Nato je govoril o nalogah, ki se sedaj postavljajo z ozirom na potrebo zvišanja števila podpor, za katere naj se nabirajo sredstva s tem da se organizirajo prireditve v dobrodelne namene.

Nato je podal referat tov. Ferfolja. Po dolgem razpravljanju, med katerim se je ugotovila nepopolnost zakonodaje, ki ne nudi zadostnega jamstva za zasledovanje fašističnih zločinov od leta 1919. do 8. septembra 1943., in slabo delovanje izrednega porotnega sodišča, ki dopušča, da ostanejo nekaznovani razni zločinci, ki so krivi kolaboracionizma po tem datumu, kar povzroča med ljudskimi množicami nezadovoljstvo in zgražanje, je Mestni svet odobril besedilo spomenice, ki naj se pošlje zavezniški vojaški upravi.

Mestni svet je soglasno sprejel sledeči dve resoluciji:

*«Mestni osvobodilni svet za Trst jemlje z zadovoljstvom na znanje željo, ki jo je izrazil upravni odbor socialistične republikanske stranke s sklepom od 21. oktobra, da privoli v Mestni osvobodilni svet v Trstu, ki je resnični izraz volje našega ljudstva in edini zakoniti nositelj ljudske oblasti, in sklene, da bo pri prihodnji seji mestne konzulte predlagal sprejem predstavnika republikanske socialistične stranke v Osvobodilni svet.»*

• • •

*«Mestni osvobodilni svet za Trst ugotavlja graje vredno počasnost, s katero se organizirajo in odpirajo predšolski in pošolski vzgojni zavodi, v mestu, zaradi česar je toliko dece, ki je potrebna moralne in materialne pomoči, prepuščeno kvarljivemu vplivu ceste.*

*MOS zahteva takojšnjo otvoritev zavetišč, ki naj se dajo v oskrbo politično neoporečnemu osebju in da se istočasno podvzamejo koraki za primerno podporo deci v zavetiščih s tem, da se v njih ustanovijo kuhinje.»*

## Počastimo spomin padlih

*Včerajšnji članek pod gornjim naslovom me je prehitel, ker sem tudi jaz nameraval v tem pogledu spregovoriti nekaj besed. Želim biti še odkritosrčnejši kot pisec H. P. in stopiti na plan s konkretnimi predlogi.*

*Prihodnjo nedeljo bo v Trstu pogreb padlih partizanov. Ali ne bi bilo umestno, če bi se vse ljudske oblasti in organizacije ter zasebniki, ki nameravajo s poklonitvijo vencev počastiti te junake, spomnili partizanskih sirot s podaritvijo vsote, ki bi odgovarjala ceni vencev? Na dan pogreba pa naj bo v listih objavljeno, kdo in koliko je prispeval v dobrodelne namene na mesto poklonitve vencev.*

*Padlim borcem samo skromen lovorjev venec! Mi pa se moramo zavedati, da 30 nas padli zadolžili, da skrbimo za njihove nepreskrbljene družine!* S. S.

## Popravilo hiš v Gorici

Mestni odbor za popravilo hiš, ki so bile poškodovane v vojni, sporoča, da je po novih odredbah Zavezniške vojaške uprave lastnikom takih hiš dana možnost, da zaprosijo, naj jim hiše popravi urad «Genio Civile» sam, potom zasebnih podjetij, ki jih bo za to najel. V takem primeru lastniki ne prevzamejo nobene obveznosti ne za sedaj ne za v bodoče, ne osebno in ne na breme popravljene nepremičnine.

Če pa lastniki želijo sami skrbeti za popravo hiše in dati nalog podjetju, ki si ga sami izberejo, smejo zaprositi za podporo v znesku 50% vseh stroškov, toda ne več kot 150.000 lir za vsako posamezno stanovanje.

Za ostali del stroškov smejo prizadeti zaprositi za posebno državno posojilo proti plačevanju 5% obresti in povrnitvi posojila v obrokih tekom 30 let, s tem da se obveza zavaruje z vknjižbo.

Prošnje je treba vložiti potom mestnega odbora za popravilo hiš, ki ima svoj sedež pri mestnem tehničnem uradu (na Travniku).

## Opozorilo

ZVU je obveščena, da so bile v zadnjem času pokvarjene telefonske in telegrafske naprave ter električni kabli.

ZVU je že v svojem proglasu št. 1 II. del čl. 4 opozorila, da bo kaznovan s smrtno, zaporno, denarno kaznijo ali pa z zaporno in denarno kaznijo hkrati, vsakdo, ki povzroči škodo na telegrafskih ali telefonskih napravah ali pa na električnih vodih. Kazen se ravna po višini krivde, ki jo bo spoznalo sodišče.

Prav tako bo kaznovan vsakdo, ki si prilasti kable, katere so uporabljali zavezniki, z zaporno ali denarno kaznijo oziroma z obema kaznima hkrati.

## Dobra srca

Z. M. S. — Bazovica daruje za tiskovni sklad «Primorskega dnevnika» 818 lir.

V počastitev spomina prijatelja Andreja Čoka daruje Hinko Medič 100 lir «Za našega dijaka».

Tovarišica Pepevnik daruje 100 lir za tiskovni sklad «Primorskega dnevnika».

V počastitev spomina Andreja Čoka darujeta Anton Pahor in Lidija Šuban 250 lir za «Našega dijaka».

V počastitev spomina Pinka Tomažiča in Vladimira Kovačiča daruje družina Sila 200 lir za sirote padlih partizanov.

V počastitev spomina Andreja Čoka daruje družina Sosič, Opčine, 400 lir «Za našega dijaka».

Družina Mahnič iz Bazovice daruje v počastitev spomina Andreja Čoka 500 lir «Za našega dijaka» in 500 lir za tiskovni sklad «Primorskega dnevnika».

V počastitev spomina Andreja Čoka daruje učenka 300 lir za «Našega dijaka» in 200 lir za sirote padlih partizanov.

V počastitev spomina Sosič Mirkota daruje Marija Rauber 200 lir «Za našega dijaka».

V počastitev spomina Pinka Tomažiča darujeta družini Prelog in Husu 500 lir «Za našega dijaka».

V počastitev spomina Andreja Čoka daruje dr. K. 100 lir za tiskovni sklad «Primorskega dnevnika».

## Opozorilo

Opozarjamo vsakogar, ki bi dobil ponudbo za nakup spodaj navedenih strojev, ki so bili ukradeni pri podpisanem zavodu v noči od 12. t. m., da jih v izogib zakonitih posledic ne kupi. Stroji so sledeči: Ročni stroj za računanje Brunswiga št. 13/192915; električni stroj Olivetti Summa št. 5229, Mercedes št. 21/37369; stroj za seštevanje Totalia 1201, zaporedna številka 60508.

Zavod za bolniško pomoč delavcem — pokrajinski urad v Trstu.

Komisar: Avv. G. Pogassi.

## Slovenska prosvetna zveza

Slovenska prosvetna zveza za Primorje in Trst javlja, da bosta režiserski in pevovodski tečaj za teden dni podaljšana, in bosta končala še pred božičnimi prazniki.

2. januarja 1946. pa se bosta na novo pričela režiserski tečaj na Opčinah in pevovodski v Borštu. Trajala bosta 6 tednov.

Pozivamo vse, ki se zanimajo za tečaje, da čimprej pošljejo svojo prijavnico Okrožnim odborom Slovenske prosvetne zveze.

Sporočamo vsem prosvetnim društvom, da tržaški radio posveča vsak torek oddajo od 19.20 do 19.30 kulturi. Za to oddajo naj se zainteresira vse članstvo teh društev.

## Goriškim profesorjem

Goriške profesorje, ki so vložili prošnjo za namestitev na slovenskih srednjih šolah v Gorici, vabi ravnateljstvo, da pridejo čimprej v Šolski dom, kjer jim bo sporočeno, ali so nameščeni ali ne. Vsi ti, ki so nameščeni, in pa vsi redni profesorji, naj pridejo v petek 16. t. m. ob 11. dopoldne, h kratkemu skupnemu zborovanju v Šolski dom.

## Otvoritev slovenskih srednjih šol v Gorici

V soboto 17. t. m. bodo slovesno otvorjene slovenske srednje šole v Gorici. Srednješolci, tudi tisti, ki se morda še niso vpisali, naj se zberejo ob pol devetih pred Šolskim domom v ulici Croce, od koder pojdejo v spremstvu profesorjev v cerkev Sv. Ignacija na Travniku, kjer bo ob devetih sv. maša s kratkim nagovorom. Starši se naprošajo, da se v čim večjem številu udeležijo te otvoritve.

Pouk se prične za dijake višje klasične gimnazije v ponedeljek 19 t. m. ob devetih; za dijake učiteljišča v ponedeljek 19. t. m., ob 14. uri; za dijake nižje srednje šole pa v torek, 20. t. m. ob 9. uri. Vsakokrat v Šolskem domu.

## Štipendije krožka „G. Zol"

Ob priliki «Tedna študenta» je upravni svet prosvetnega krožka «G. Zol» odobril nakazilo 10.000 lir za pet štipendij v spomin padlega Ivana Zol. Natečaja za dodelitev teh štipendij se lahko udeležijo otroci delavcev in uradnikov, ki so člani krožka.

Za vsako štipendijo je bil določen znesek 2000 lir. Konkurenti morajo dokazati, da so vpisani in da obiskujejo kako srednjo šolo, bodisi italijansko ali slovensko. Za predložitev dokumentov se je obrniti zaradi informacij na predsedništvo prosvetnega krožka «G. Zol». Rok poteče 30.11.1945.

## Glasbena matica

Vsi gojenci Glasbene šole iz mesta, Rojana in Sv. Ivana naj pridejo v sredo 14. t. m. ob 15. uri v šolo Vicolo dell'Ospedale militare št. 2, soba 14. v svrho določitve učnih ur.

Gojenci šolskega okoliša Škedenj in Sv. Ana pa naj se javijo v četrtek 15. t. m. ob 16. uri v zavetišču (ricreatorio) v Škednju tudi zaradi določitve učnih ur.

## Enotni sindikati

Prosvetni odsek organizira za četrtek 15. t. m. ob 20.30 vokalni koncert v sedežu sindikata kemikov v ulici Conti 11. Predstave se lahko udeleže vsi delavci, uradniki in njih družine.

## Prosvetno društvo Škorklija

Jutri, v četrtek bo ob 20. uri sestanek članov v društvenih prostorih v Vicolo dell'Ospedale militare 2.

*GOSPODARSKI NASVETI:*

# Borov prelec

Vsak tudi površen opazovalec, ki v zimskem času potuje po našem Krasu, vidi na borovih nasadih, karakteristična bela gnezda. Ta pojav se navadno ponavlja vsako leto, četudi ne povsod v isti meri: včasih se prikaže v presenetljivi obliki, včasih pa tudi skoraj izgine.

Stvar bi sicer ne zaslužila naše pažnje bolj kakor vsak drugi naravni pojav, če bi njene posledice ne vplivale na sam obstoj naših kraških gozdov.

Zato smatramo umestno, da pojav natančneje opišemo.

Najprej nekaj prirodoslovja.

Gre za eno od 250.000, do sedaj naštetih žuželk, na splošno znano pod imenom «borov prelec».

Julija meseca lahko opažamo letati po naših borovcih in njih bližini malega kosmatega metuljčka: sprednja krila ima siva s tremi temnejšimi prečnimi pasovi in zadnja bela, razen dveh temnih madežev na spodnjem robu.

Metuljčkovo življenje je zelo kratko, hrane ne uživa razen morda nekaj sokov (kakor na splošno vsi metulji) in zaradi tega ne povzroča škode. Glavna njegova skrb je, da si zagotovi čim več potomcev. Zato znese samica po nekaj dneh okoli 40-50 jajčk in jih položi v kepicah na najmlajše borove veje. Ko to nalogo izvrši, pogine.

### Življenje prelca

Iz jajčk se po enem mesecu, torej tekom avgusta, izvalijo male gosenice. Kokor so starši skromni v jedači so potomci požrešni. Njih geslo je: jesti, rasti in se debeliti. Lotijo se najprej najmlajših in nežnih borovih igel, pozneje starejših. Ljubijo nadvse črni bor, to je drevo, ki ga v največji meri uporabljamo za kraške nasade. Napadajo pa tudi beli bor, morski bor, halepski bor in ne odklanjajo zelenjave in drugih kmetijskih rastlin, zlasti ko se pojavijo v veliki množini. Sicer pa bomo pozneje podrobneje opisali škodo, ki jo povzroča prelec; za sedaj nas zanima njegova razvojna stopnja.

Torej gosenica jé in raste. Njena oblika ni posebno mikavna. Je zelenkaste barve s temnimi madeži; obrašena s šopki dlak, ki vsebujejo strup: Če pridejo v dotiko s človeško kožo, povzročijo isti in še slabši učinek kot kopriva.

Živalice imajo zelo razvit čut za družabno življenje. Skupaj hodijo na pašo, skupno potujejo od drevesa do drevesa. Zanimivo je, da se premikajo kot v porcesiji. Gredo v vrsti druga za drugo in z vodjo na čelu, zato jih v drugih jezikih imenujejo «procesijonarka».

Prišla bo zima, zato bo treba misliti na dom. In res, po prav zadružniškem sistemu začne družba graditi skupno domačijo. S svilenimi nitkami, ki jih vsaka posamezna gosenica izločuje, začnejo med vejicami presti svoje belo gnezdo. Sprva se pokaže kot rahla in že prozorna pajčevina in še nima velikega obsega; sčasoma pa se zgosti in poveča, dokler ob začetku zime ne doseže velikosti kokosovega oreha. V vsakem gnezdu biva povprečno 150 gosenic.

Gosenice imajo ponočnjaške navade. Iz gnezda namreč gredo iskat hrane.

Ko pritisnejo prvi jesenski ali zimski mrazi, so gosenice že dorasle in zelo debele. Tedaj se hermetično zaprejo v gnezdo in v njem vso zimo prespijo.

Prebudijo se, kadar pomlad kliče vsa bitja k novemu življenju, kar se zgodi po navadi meseca marca. Opaženo je bilo, da gosenice ne odprejo svojega gnezda, ako temperatura ne doseže vsaj 6 stopinj.

Ker so po dolgem postu lačne, se zopet vržejo na zelenje. To traja do konca maja ali najdalje do prve polovice junija.

Tedaj zapustijo vejevje, kjer so se sprehajale in spale deset mesecev, se spustijo na tla, izkopljejo male površne jamice in se v skupinah zagrebejo.

V zemlji prevzame prelec še tretjo obliko v podobi ličinke. Gosenica se namreč zapre v poseben rumenkasti ovoj. Stojimo sedaj pred zadnjo najčudovitejšo prelevitvijo: po dveh ali treh tednih, to je v juliju, se po dosedaj še deloma skrivnostni preosnovi, iz ličinke izvleče najpopolnejša oblika prelca: metulj.

Krog se tako iz leta do leta ponavlja: metulj, jajčece, gosenica, ličinka, metulj.

### Prelec povzroča ogromno škodo

Življenje prelca smo opisali, oglejmo pa si sedaj še pobliže, kakšno škodo nam povzroča. Rekli smo že da prelec napada nekatere vrste borov in med temi najrajši črni bor. Zgodilo pa se je že, da je prelec prešel, ko je popolnoma oblistil bor, na kostanj in na bukvo, primer pa je zelo redek.

Prelec nima povsod enake življenjske sile; tako opažamo, da se na kraških borovih nasadih širi posebno tam, kjer iz kateregakoli vzroka drevje nima najboljših pogojev za svojo rast, n. pr. kadar je črni bor, ki ljubi višje lege, nasajen ob primorskem pasu.

Poučljiv je primer na Učki gori, kjer opažamo, da se prelec sorazmerno z dviganjem višine polagoma izgublja. 700-800 metrov nad morsko višino ga na splošno ne najdemo.

Vzrok tiči najbrže v tem, da ima prelec na eni strani več ali manj ugodne okoliščine za razvijanje, na drugi strani pa nudi bor sam večji ali manjši odpor proti mrčesu.

Škoda, ki jo utrpi drevo, se mora pripisati največ delni in v nekaterih primerih celotni izgubi listja. Prirastek lesa se deloma ali popolnoma ustavi, ker, kakor znano, rastline črpajo potom listja iz zraka sestavine za tvorbo lesne snovi.

Drevo, ki ga napade prelec, pa sploh oslabi in je kot tako bolj občutljivo napram drugemu mrčesu in boleznim sploh. Na bolno drevo se posebno rade zaletijo nekatere vrste hroščev, ki izpolnijo uničevalno delo prelca.

Večkrat se tudi zgodi, da se prelec ugnezdi na glavni vrh drevesa, ki se tako posuši da drevo nima več prvotnega pravega prirastka.

To pomeni veliko škodo, ker zmanjšuje proizvodnjo lesa.

Neobhodno je zatorej potrebno, da se škoda, če ne popolnoma odstrani, vsaj omeji.

Jasno je, da bomo to dosegli samo z doslednim zatiranjem škodljivca, in to na najpreprostejši in najbolj cenen način.

### Zatiranje škodljivca

Uničiti škodljivca, ko je še metulj, je praktično nemogoče. Njegova premičnost in dejstvo, da ga ne moremo vabiti z raznimi jedilnimi snovmi, ker se metulj ne hrani, nam onemogočajo, da ga z lahkoto vlovimo ali dosežemo s strupom.

Jajčka je možno uničiti s posebnimi železnimi rokavicami, ki jih rabijo v sličnih slučajih sadjarji. Težko pa jih je doseči, kadar je drevo visoko in košato.

Najuspešnejše bomo zato zatirali škodljivca v obliki gosenice, katero stopnjo obdrži, kakor smo že omenili, celih deset mesecev.

Najprikladnejša doba za uničevanje gosenic so zimski meseci: december, januar in februar. Rekli smo že, da se gosenice v tem času ne oddaljujejo od svojega gnezda. Ako uničimo gnezdo, uničimo tudi njegove škodljive prebivalce.

Za uničevanje gnezd uporabljajo ogenj. Na primerne drogove pričvrstijo bakljo ali v petroleju namočeno cunjo oziroma v to svrho posebno napravljeno svetilko. Na ta način zažigajo gnezda. Po navadi gnezdo zgori samo deloma. Gosenice tedaj padejo na tla, kjer jih ugonobi mraz. Seveda je dobro paziti, da ne pride do gozdnega požara. Zato treba delati, kadar ne piha veter in kadar je vreme vlažno.

Z uspehom je bil uporabljen tudi tale način:

S posebnim nožem, v obliki srpca, pritrjenim na dolgem drogu, se izvrši v gnezdo dolga zareza od zgoraj navzdol. Večina gosenic pade z gnezda, one pa, ki ostanejo zmrznejo.

Dr. STANISLAV OBLAK

*(Jutri konec)*

## Enotni kmetijski sindikat v Trstu

V nedeljo 18. t. m. ob 10. uri bo v prostorih Via della Zonta 2, I sestanek vseh kmetijskih referentov tržaške okolice. Vabljeni so tudi zastopniki kmetov in poljskih delavcev ter odborniki kmetijskega sindikata posameznih krajevnih odborov.

Ker bomo razpravljali o važnih kmetijskih zadevah, prosimo, da nihče ne manjka.

## Prosvetno društvo „Slavko Škamperle"

Danes ob 20. uri je v prostorih Narodnega doma važen članski sestanek.

## Vlaki

12. t. m. se je spremenil vozni red za sledeče vlake:

Vlak št. 8738, ki dospe v Trst ob 7.14, bo vozil namesto iz Tržiča, iz Ronkov ob 6. 16.

Vlak št. 1669, ki odpotuje iz Trsta ob 19.30, bo vozil do Ronkov, kamor bo dospel ob 20.25.

Vlak št. 8852, ki dospe v Trst ob 21.15, bo odpotoval namesto iz Tržiča, iz Ronkov ob 20,35.

# Vojska je volila

Postojna je bila na predvečer volitev vsa v prazničnem razpoloženju. Na velikem trgu pred sedežem okrajnega sodišča se je zbralo vse vojaštvo. Z balkona so razni govorniki pojasnjevali zbranim vojakom in ljudstvu zgodovinski pomen prvih svobodnih volitev. Po končanih govorih je vojska med vzklikanjem in petjem partizanskih pesmi priredila obhod po mestu.

Naslednji dan, 11. novembra, pa je bil za vojsko resničen praznik. V skupinah po 40 do 50 so prihajali nekdanji borci-partizani z zastavami in harmoniko na čelu na volišče, da tam še s kroglico potrdijo to, za kar so se poprej štiri leta borili s puško v roki.

V Ajdovščini sta v zadnjem trenutku volila dva vojaka, ki sta prišla z dolge službene poti in je kazalo, da ne dospeta pravočasno na volišče. Na poti ju je dohitel avto, ki prevaža v cono A «Ljudsko pravico» in «Slov. poročevalca». Ustavila sta ga in so jima odgovorili, da ni prostora.

«Bova pa na streho skočila», pravita, «da bi pa zdaj volitve zamudila, ko sva se tri leta bila v gozdovih, tega pa ne».

Potniki v avtu so se stisnili ter borcema odstopili mesto, da sta tako mogla priti pravočasno v Ajdovščino in voliti.

Precej vojakov je dobilo odpustnico, pa so se tej ugodnosti odrekli z utemeljitvijo: «Dokler ne volimo, ne gremo domov. Kakor hitro bomo to storili, odpotujemo z mirno vestjo, da smo do konca izpolnili svojo nalogo. Le v gotovosti, da bodo izvoljeni tisti, ki so bili z nami v gozdovih in se skupno z nami borili za svobodo, bomo pričeli obnavljati naše domove.»

Prihajali so na volitve in odhajali v strnjenih vrstah. Peli so in vzklikali republiki Jugoslaviji, tov. maršalu Titu ter veliki bodočnosti Slovenije in Jugoslavije.

Knjige Gregorčičeve založbe v vsako primorsko hišo!

## Zadruga v Kopru

Dne 7. t. m. se je vršila v Kopru ustanovna skupščina Okrajne gospodarske zadruge. Prisotnih je bilo 300 članov, Slovencev in Italijanov iz okolice Kopra, Izole in Pirana.

Pripravljalni odbor je podal poročilo o svojem delu. Zadruga je začela že poslovati, dosedaj je bilo prometa skoro za 3 (tri) milijone lir. Vpisanih je dosedaj 321 članov. Na seji je bil izvoljen upravni in nadzorni odbor. Določen je bil tudi delež 300 lir, z jamstvom za trojni znesek deleža.

Naloge zadruge bodo: nabavljati kmetom in delavcem vse potrebščine, ter nakupovati od kmeta vse pridelke. Zadruga ima že v prodaji raznovrstno blago; odprta je že tudi zadružna mlekarna, kamor nosijo mleko vse mlekarice.

Zanimanje za zadrugo dnevno narašča. Ljudje stalno poizvedujejo o poslovanju in vsak dan se vpisujejo, ne glede na narodnost.

Po večjih krajih bodo osnovane poslovalnice.

Zanimanje in čut za potrebo zadrug, so ljudje pokazali zlasti o priliki zadnjih koprskih dogodkov.

Naročite koledar
GREGORČIČEVE ZALOŽBE!

## Najem delavcev

Sekcija za vzdrževanje proge v Št. Petru na Krasu potrebuje 100 delavcev za obnovo mostu čez Pivko pri postaji Prestranek. Nudi se jim najvišja predpisana mezda in stanovanje. Delavci bodo zaposleni pri zasipanju terena in pri dovažanju zasipnega materiala.

Oglasijo naj se na železniško sekcijo v Št. Petru ali pa pri nadzorniku proge v Postojni.

Odgovorni urednik
STER CIRIL

† Po kratki bolezni je umrl

**DRAGOTIN KETTE**

v 86. letu starosti.

Trst, 14. 11. 1945.

Žalujoči otroci, vnuki in ostali sorodniki.

MALI OGLASI

ŽLICE, VILICE IZ ALUMINIJA, po tovarniški ceni, pri Hvali, Trst, via Mazzini 30.

VOLČJE ČREŠNJE korenike, motovilec (valeriana), brinje, arnika, slez, rženi rožiček, zdravilne bilke kupuje «APEF», Tiberio Deciani 15, Udine.

Nikolaj Ostrovski — 70

# Kako se je kalilo jeklo

(Roman)

— Kaj je? se že pripravljaš za kosilo? Malček prerano je, ali ne? Sigurno se izmikaš delu, mladenič. Kam porivaš noge? Tukaj je kuhinja in ne kopalnica — je napadla Korčagina.

Vstopil je starejši kuhar.

— Čevelj se mi je popolnoma raztrgal — je razjasnil Pavle svojo prisotnost v kuhinji.

Kuhar je pogledal raztrgani čevelj in pokazal z glavo na Odarko.

— Njen mož je napol čevljar, on mu bo lahko pomagal, drugače boste brez obuve propadli.

Ko je poslušala kuharja, se je Odarka zagledala v Pavla in bila malo presenečena.

— Jaz sem pa mislila, da ste eden izmed lenuhov — je priznala.

Pavle se je nasmehnil in je s tem pokazal, da ji oprošča. Odarka si je s strokovnjaškim očesom ogledala čevlje.

— Moj mož ga ne bo popravljal — ni za nič, toda da ne boste bos, vam bom prinesla stari čevelj, ki še valja pri nas. Kdo je še videl, da bi se človek toliko mučil! Danes ali jutri bo začel mraz, propadli boste — je že prijateljsko nadaljevala Odarka, spustila svoj nož in odšla.

Kmalu se je vrnila z visokim čevljim in kosom grobega lanenega platna. Ko je Pavle nataknil čevelj v platno ovito nogo, je hvaležno pogledal stražarjevo ženo.

⁂

Tokarev se je jezen vrnil iz mesta in zbral v Koljavini sobi aktiv ter mu sporočil žalostne novice.

— Povsod so zapreke. Kamor greš, povsod se obračajo kolesa in vedno na istem mestu. Zdi se, da so zaprli malo belih «ptičk», toda še jih je precej živih — je poročal starec navzočim. Jaz vam bom, otroci, povedal odkrito: vse skupaj ne velja nič! — Druge zamene še niso zbrali in ni še znano, koliko jih bodo poslali. Mraz je pred vrati. Preden začne zmrzovati, moramo priti skozi blato, ker potem ne boš mogel premetavati zemlje niti z zobmi. In glejte možje, v mestu bodo pritegnili vse tiste, ki še omahujejo, mi pa moramo podvojiti tempo dela. Petkrat umri, toda proga mora biti zgrajena. Kakšni boljševiki pa smo drugače — samo blato — je govoril Tokarev ne s svojim običajnim zamolklim basom, temveč z napetim jeklenim glasom. Njegove sijoče oči so izpod namršenih obrvi pričale o odločnosti in upornosti.

— Danes bomo sklicali tajno zasedanje in razložili stvar svojim, jutri pa vsi na delo! Zjutraj bomo odpustili nepartijce, mi pa bomo ostali. Tukaj je odlok gubernijskega komiteta — je predal Pankratovu zloženi papir.

Preko ramena nosača je Korčagin prečital: «Smatrajte za neobhodno potrebno, da se na delu zadržijo vsi člani komsomola in da se ne zamenjajo prej, preden ne pošljete prvih drv. Za sekretarja gubernijskega komiteta, R. Ustinovič».

⁂

V tesni baraki se ne moreš niti obrniti. Napolnilo jo je stodvajset ljudi. Stali so ob zidovih, se vzpenjali na mize in se razmestili po največ v kuhinji.

Zasedanje je otvoril Pankratov. Tokarev je govoril kratko, toda konec njegovega govora je zaprepastil vse: Jutri komunisti in komsomolci ne pojdejo v mesto.

Starec je s kretnjo svoje roke potrdil sklep. Ta kretnja je izbrisala vse nade v povratek v mesto k svojcem in v izhod iz tega blata. V prvem trenutku se radi vpitja ni moglo razumeti ničesar. Od premikanja ljudi je nemirno zatrepetala luč. Mrak je zakrival obraze. Vpitje je naraščalo. Nekateri so kot v lepih sanjah govorili o domačih udobnostih, drugi so godrnjali in vpili, da so izločeni. Mnogi so molčali. Samo eden je izjavil, da bo dezertiral. Njegov jezni glas se je slišal iz ogla in so ga spremljale psovke:

— Za hudiča! Ne bom več ostal! Ljudi pošiljajo na robijo, toda izvršili so zločine. Zakaj pa nas? Držali so nas tukaj dva tedna — dovolj je. Ni več norcev. Naj pride delat sam tisti, ki daje povelja. Kdor hoče, pa naj se vlači po tem blatu, jaz imam samo eno življenje. Jutri odidem.

Okunjev, ki je stal za hrbtom tega gobezdača, si je prižgal vžigalico, ker je želel videti dezerterja. Vžigalica je za trenutek razsvetlila obraz, ki je bil poln jeze. Okunjev je spoznal: Sin knjigovodje iz gubernijskega komiteta za prehrano.

— Kaj me gledaš? Jaz se ne skrivam, nisem lopov.

Vžigalica je ugasnila. Pankratov se je stegnil, kolikor je bil dolg.

— Kdo se tam razburja? Komu je to partijsko delo robija? — je začel zamolklo in prehajal s težkim pogledom preko tistih, ki so stali blizu. — Bratje, mi ne smemo na noben način v mesto, naše mesto je tukaj. Če mi gremo od tukaj, bodo ljudje zmrznili. Bratje, kolikor prej bomo napravili, toliko prej se bomo vrnili. Toda pobegniti od tukaj kot hoče to storiti nekdo, nam naša ideja in disciplina ne dopuščata.

Nosač ni ljubil dolgih govorov, toda isti glas je ta kratki govor prekinil:

— Ali gredo nepartijci?

— Da — je odsekal Pankratov.

Do mize se je prerinil mož v kratkem mestnem jopiču. Kot slepa miš je zletela nad mizo mala članska izkaznica, udarila Pankratova v prsa in obležala na mizi.

—Tukaj imate člansko izkaznico. Vzemite jo, prosim vas. Nečem žrtvovati svojega zdravja zaradi tega koščka kartona.

Konec besede so preglasili glasovi, ki so se razlegli po baraki:

— Kaj si vrgel?

— Ti prodana duša!

— V komsomol se je vrnil, pričakoval je dobro mesto!

— Vrzite ga ven!

— Ti bomo že dali, ničvrednež!

Ta, ki je vrgel karto, se je prebil s sklonjeno glavo proti izhodu. Pustili so ga in se mu izmikali kot gobavcu. Za njim so zaškripala vrata.

Pankratov je prijel odvrženo člansko izkaznico in jo sežgal v ognju.

Karton se je vžgal in zavil v kolobarček. V gozdu je odjeknil strel. Od stare barake je v temni gozd odšel konjenik. Iz šole in barake so pritekli ljudje. Nekdo je slučajno naletel na desko iz fornirja, ki je bila vtaknjena v odprtino vrat. Prižgal je vžigalico. Ko je varoval s plaščem vžigalico, je prebral: «Izginite vsi iz postaje. Odidite tja, od koder ste prišli. Kdor bo ostal, mu ne uide krogla v glavo. Vlovili bomo vse do zadnjega ne da bi koga prihranili. Dam vam rok do jutrišnje noči» in podpis «Ataman Česnok».

Česnok je bil v Orlikovi bandi.

*(Se nadaljuje)*